

Literatura.

Dr. Ernst S w o b o d a: **Das Allgemeine bürgerliche Gesetzbuch im Lichte der Lehren Kants.** Mosers Buchhandlung, Graz, 1926. Str. 318. Cena 28 šil., váz. 33 šil.

Historická škola, jejíž zásluhy nechci podceňovati, octla se na konec na mělčině; celý um svůj vyčerpávala v rozborech redakčních protokolů a t. zv. dějinách dogmatu. Obzor se neustále úžil až nezbyvalo nic a věda se obrátila k t. zv. sociologii práva, k tomuto podivnému útvaru, který není ani vědou právní, ani kulturní historií ani praktickým návodem pro zákonodárce nebo soudce, a to proto, že chce být vším. Historická škola ponechávala mimo obzor filosofické vlivy a myšlenkové proudy, které nalézaly ohlas v zákonodárné činnosti; jest to vysvětlitelné, neboť starší historická škola byla v odboji proti právu přirozenému, viděla v právu jakousi mystickou emanaci ducha národa, později byla pod vlivem filosofického pozitivismu a všechnu t. zv. filosofii zamítala. A právě pro pochopení starší kodifikace na počátku XIX. stol. je velmi důležité, aby filosofické vlivy byly známy. Tento dluh školy historické splácí Swoboda ve svém spise „Das Allgemeine bürgerliche Gesetzbuch im Lichte der Lehren Kants“, jenž má podtitul „Eine Untersuchung der philosophischen Grundlagen des österr. bürgerl. Rechts, ihrer Auswirkung im einzelnen und ihrer Bedeutung für die Rechtsentwicklung Mitteleuropas“.

Spis skládá se ze dvou částí. V první části (str. 11—55) pojednává autor o poměru o. z. o. k tehdejšímu proudům duševní kultury evropské, nejme ovšem ke Kantovi. Prvá kapitola (str. 13) je věnována otázce, do jaké míry znamená o. z. o. vývoj v právní kultuře; srovnává jej k pruskému landrechtu a ke Code Napoleon. Ve vývoji přihlíží k poměrům XVIII. stol., ale zdá se mi, že si není dosti vědom rozdílného ovzduší, které bylo na německých dvorech protestantských a na dvoře vídeňském, který byl duchem více románský (italsko-španělský) než německý, poněkud jednostranný nacionalismus autorův mu v tom brání. Osmnácté století bylo stoletím osvícenství (kapitola druhá, str. 21), vše převádělo se na filosofii, autor však přehlédl dogmatický racionalismus osmnáctého století a přihlíží jen k politické stránce osvícenství. Tím byl by autor získal pevnější půdy pro další dvě kapitoly, v nichž jedná o přirozeném právu před Kantem (str. 23) a o Kantově filosofii práva (str. 30) a byl by pak shledal, nakolik dogmatický racionalismus v Kantově praktické filosofii zůstal nepřekonán. Autoru ušlo, že Kantovy základy praktické filosofie jsou pojaty ve dvou různých významech, jednou v čistě formálním a po druhé ve smyslu obsahovém, nejme kategorický imperativ je tak dvojité pojímán. Kdyby autor toto vše si byl uvědomil, shledal by, že Kelsenova noetika práva je konsekventním dovršením nauky Kantovy ve smyslu filosofického kriticismu. Tyto výtky jsou podmíněny odchylným hlediskem recensentovým, leč objektivně nutno uznati, že prvá část tohoto spisu je nad míru cenná práce a že autor se velmi zapracoval do Kantovské filosofie a mistrně ovládá materiále k občanskému zákoníku.

Druhá část zabývá se otázkou, jak se obecné zásady Kantova přirozeného práva projeví v občanském zákoníku. V úvodu načrtává mocnými rysy zásady tohoto vlivu. Práví „Indem Zeiller als das oberste Rechtsprinzip, das unserem Gesetzbuch zugrunde gelegt worden sei, den Satz bezeichne, die Freiheit des einzelnen dergestalt einzuschränken, dass auch die Freiheit aller übrigen bestehen könne, lässt er keinen Zweifel darüber, dass die Prinzipien der Kantischen Rechtslehre die Grundlage unseres Gesetzbuches gebildet haben“ (str. 61). Tuto zásadu je sí dobře zapamatovati a je pro pochopení o. z. o. nad jiné důležitá a nemůžeme dosti vděční být Swobodovi, že na ni

upozornil. Pod vlivem Kantovým je i systematika o. z. o. najmě základní rozřídění na práva osobní a věcná (str. 62). Rozlišení toto i s hlediska normo-logického je jediné správné. Výklady o § 285 považují za velmi šťastné a jsem téhož názoru jako Swoboda, třebaže ke stejnému závěru přicházím z jiných předpokladů. Velmi jemně podařilo se Swobodovi vystihnouti, jak dovedl Zeiller jíti přes Kanta, ale v duchu jeho, při ustanoveních o manželství; jak humanitní (u nás řečli bychom humanistické) hledisko u Zeillera je konsekventněji provedeno. Konečně přechází k odůvodnění obecné závaznosti smluv, čímž tento úvod končí.

Prva kapitola (str. 68) jedná o spravedlnosti. Vychází z formulace Kantovy: „Tritt in einen Zustand, worin jedermann da Seine gegen jeden anderen gesichert sein kann“ (str. 69). Swoboda — jak jsme již uvedli — přehlíží dvojakost Kantových imperativů a tak podává nám učení o spravedlnosti snad tak jak imperativ chápal Zeiller, pravím však „snad“, neboť přímo se o tom nijak dověděti nemůžeme. Ačkoliv z citátů Zeillerova přirozeného práva na str. 98 jde najevo, že Zeiller lépe Kanta chápal než Swoboda, který má nadto po ruce velkou literaturu pokantovskou Schopenhauerem počínajíc a Kant-Studien-mi konče. Pro objektivní výklad zůstaly výklady Swobodovy o spravedlnosti zrovna tak temnými, jako všech jiných právních filosofů, kteří postupovali způsobem podobným. Swoboda správně uvádí (str. 72), že § 915 je výplodem této maximy spravedlnosti, ale bohužel nemůže nám podati jasného výkladu, ač bylo by velmi žádoucí, neboť ustanovení to v praxi setkává se s velkými obtížemi. Zde viděti, jak dobře míněný, leč nejasně konstruovaný pojem vrhá své stíny i na praxi, což platí nejen o Swobodovi, leč i o Zeillerovi. Myšlenka spravedlnosti projevuje se v § 1310, v § 367, v ustanoveních o vydržení, v § 1120. Zde jsme u zajímavé otázky, pokud smíme určitě maximy použití k interpretaci konkrétního ustanovení. Otázka tato je odlišná od otázky, jak máme rozuměti významu slov, která jsou obsažena v daném ustanovení zákona. Swoboda si těchto otázek nepoložil a proto řešení jeho pohybuje se v kolejích Kohlerovy nauky, která však není kantovská, leč hegelovská a tak Swoboda je bližší Hegelovi než Kantovi, bližší spekulaci než kriticismu.

Druhá kapitola (str. 81) jedná o rovnosti před zákonem. „Im Gerechtigkeitsgedanken inbegriffen liegt bereits der Gedanke der Gleichheit vor dem Gesetze. Kant vergleicht das Prinzip der Gleichheit mit dem Zünglein an der Wage der Gerechtigkeit. Zeiller wiederum spricht von dem Grundsatz der gleichen Gerechtigkeit.“ Jde zde o zásadu rovnosti, kterou francouzská revoluce učinila svým heslem a je zajímavo, jak rakouský absolutismus tuto revoluční myšlenku snesl a snašel. Myšlenka tato projevuje se v § 33, v § 26, v § 39, v ustanoveních o šlechtictví (str. 85), o rovnosti pohlaví (str. 86), ve zvláštní ochraně zákonné, v ustanoveních o zeměpánu (str. 88), o nemanželských dětech (str. 89), o zkrácení přes polovinu (str. 91). Metodicky postupuje autor stejným způsobem jako v kapitole první.

Ve třetí kapitole jedná Swoboda o prapůvodním právu svobody (Urecht der Freiheit, str. 92). Jde o třetí zásadu legislativně-politickou, která spolu se zásadou rovnosti spojuje se ve vyšší pojem spravedlnosti. U Kanta je svoboda jednak liberum arbitrium a tvoří tak metafysický předpoklad mravní odpovědnosti, jednak znamená svoboda nezávislost na cizí vůli a je výplodem entelechie a tvoří legislativně-politický postulát přirozeného práva. Swoboda obě nerozlišuje (srov. najmě str. 93 se str. 96) a tak nedociluje Swoboda dostatečné jasnosti a to vedlo asi k tomu, že Swobodovy výklady jsou zkaleny tím, že nemůže rozlišiti hledisko interpretační, t. j. pokud nám filosofie Kantova může sloužiti jako pomůcka k výkladu daných ustanovení a hodnotící, t. j. pokud obč. zákoník odpovídá ideálům Kantovy praktické filosofie resp., jejím maximám. Při výkladu o osobních právech podařilo se Swobodovi rozlišení do jisté míry provésti a proto také výklady jeho poskytují nám velmi cenné pohledy na o. z. o., které pro mnohého právníka budou novinkou. Zde kniha Swobodova je skutečně záslužná a dá jistě i praxi nový směr. Naproti tomu, při výkladech o věcném právu rozlišení se nepovedlo (srov. str. 106, 107), najmě velmi nepřiznivě působí výklady na str. 110 — 113. Ze zásadní vady

Swobodovy vyplynulo, že nepřišel k tomu, aby vyložil, v čem spočívá velmi důležitý rozdíl mezi t. zv. právy vrozenými a nabytými, úvahy na str. 106 — 130 zabývají se sice všemožnými politickými hesly, leč logický vztah postulátu svobody a z toho plynoucí rozdělení práv nabytých a vrozených nevysvětlují, tím méně vztah k pozitivnímu ustanovení našeho práva. Nelze ovšem přehlížeti, že z hlediska vývojového dovedl sněsti Swoboda velmi cenný materiál, ale problém daný nevyřešil.

Čtvrtá kapitola zabývá se otázkami zákonodárně-technickými (Eigenschaften der Gesetzgebung, str. 144). Jde nejprve o otázku úplnosti zákona (str. 145) a tu nutno uznati, že Swoboda podal krásný výklad §§ 6, 7 a že nebude soudce, který by si s užitekem tyto výklady nepřečetl. Předností občanského zákoníka je dále jeho uspořádání (str. 152), jednotnost materie, že obsahuje jen t. zv. soukromé právo (str. 153), dále harmonii jeho předpisů (str. 157), při čemž autor míní patrně leologickou a nikoliv normologickou harmonii, pak jasnost předpisů (str. 161), zde Swoboda správně vytyčuje onu zvláštní stručnost výrazů, aby zákon byl každému vzdělanci přístupný a zdůrazňuje, že zákon varuje se synonymem, tím ovšem liší se — dodává recesent — tato technika velmi od anglosaské a starší francouzské techniky, jak viděti možno na mírových smlouvách, správná je snaha po jasném významu slov. Ležel zde na snadě velmi plodný problém, leč autor porouchal jej stranou a upřel svoje bádání k jiné otázce, totiž k pojmové jurisprudence. Je jisto, že pojmová jurisprudence byla v Německu nutným mostem od římského práva k BGB, ale tato pojmová jurisprudence měla tu vadu, že nedovedla rozlišiti, co poznání právnímu je a priori a co a posteriori dáno čili, co musím věděti, abych poznal normu právní a co na základě dané normy poznávám. Toto rozlišení provedl právě Kelsen a proto polemika Swobodova proti němu je zcela nesprávná (str. 163). Swoboda dále zdůrazňuje, že zákon pramení z domácí půdy (str. 164) a je stručný ve výraze (str. 166).

Kapitola pátá je vlastně polemikou proti Kelsenovi a jeho učení (Das systematische Zusammenwirken historischer u. naturrechtlicher Betrachtungsweise, str. 167). Učení Kelsenovo je zde nesprávně pojata a zdá se, že Swoboda nepocherpal vždy z první ruky (§ 7 na str. 169), neboť tak hrubě neporozumění nedá se jinak vysvětliti. Normologicky je rozeznávati materiální a formální platnost normy, což si Swoboda neuvědomuje, tím jeho kritika není immanentní leč transcendentní. Musíme dále rozeznávati interpretaci a aplikaci norem. Prvou stanoví se obsah normy (která není totožná s paragrafem), norma není izolovaná, leč tvoří součást jednoty norem — právního řádu, musí tudíž výklad na to dbáti. Aplikace norem je stanovení norem druhotných, mají-li tyto normy platiti materiálně, musí odpovídati obecnému přesvědčení, t. j. musí býti spravedlivé. Poněvadž z vyšší normy lze vyvoditi řadu různých druhotných norem, které si třebaš i odporují, jak Swoboda na jiných místech nepřímou doznává (str. 70, 145, 178 a j.), je spravedlnost legislativně-politickým postulátem aplikace norem a nikoliv interpretační pomůckou. Normologický criticismus Kelsenův je na hony vzdálen plýtkého positivismu právníckého. Jde o pověru, která se o učení Kelsenově vytvořila, a která je zcela falešná. Odpůrci Kelsenovi si tím práci ovšem usnadňují, ale šíří pomluvy, aniž něco vyvracejí.

V předposlední kapitole uvádí Swoboda (Verwertung der systematischen Grundsätze des Gesetzbuches bei der Anwendung seiner Bestimmungen str. 177) příklady, jak soudce může v rámci zákona volně souditi. Výklady jsou celkem kasuistické, ale nejsou bez zajímavosti. Poslední kapitola je největší a tvoří vlastně samostatnou monografii, totiž o závazcích z t. zv. quasikontraktů (str. 203 — 290). Swoboda zpracovává zde látku již se již velmi často obíral a zpracování této otázky vzhledem na Kantovy praktickou filosofii je jistě velmi záslužné, neboť právě tato ustanovení o. z. o. jsou nejvíce pod vlivem Kantovy filosofie a také nikde nebyl výklad tak špatný, jako právě těchto ustanovení. Poněvadž recesent o tomto pojednání v jiné spojitosti, pomíjí detailnější kritiku.

Swoboda sledoval svojí knihou též politické tendence, chtěl totiž Němcům z říše dokázati, že rakouští Němci učinili pro německou kulturu velmi

mnoho. Tím se stalo, že někdy upadá do šosáckého nacionalismu a že pojímá Kanta podobně jako Chamberlain. Kant je zjev sekulární a není žádný kulérovy student. Leibnitz, který psal francouzsky a cítil se více Slovane než Němcem byl předchůdcem Kantovým. Kant sám, původem skotský Kelt, v jehož žilách nad to kolovala krev litevská a slovanská, vyšel teoreticky od Huma, prakticky od Rousseaua, nábožensky od českobratrského pietismu. Swoboda mluví o „urgermanische Philosophie“, což zní falešně. Tato politická část knihy je rozhodně nejslabší její částí.

Swoboda pustil se touto prací do nového oboru otázek, je přirozeno, že se mu všude nepovedlo a nemohlo ani povésti, ale cena knihy je v tom, že ukázala cestu a proto nebude napříště moci žádný, kdo má s občanským zákoníkem co činiti Swobodovu knihu opomenouti. Výtky uvedené nemají cenu knihy snižovati, leč ukázati další cestu a to myslím hovi intencím autorovým více než nekritická chvála. Buď jak buď, knihou touto postavil Swoboda svému krajanovi Zeillerovi důstojný pomník. Ehrenzweigen a Swobodou stává se štyrskohradecká universita, pokud jde o občanské právo, vedoucí fakultou v Rakousku.

Jaromír Sedláček.

Dr. Antonín Jeřábek, tajemník ministerstva financí: **O právní úpravě depositního, lombardního a komisního obchodu s cennými papíry.** Praha 1925. Pražská akciová tiskárna. Str. 358.

Dr. Jeřábek je jedním z redaktorů zákona ze dne 10. října 1924 čís. 241 Sb. z. a n. a je proto velmi zajímavé, podaří-li se nám nahlédnouti do duševní dílny osob, které redigují naše zákony. V tom směru je práce Jeřábkova nad míru poučná, neboť autor se vzácnou upřímností nezatajuje nic ze své přípravy vědecké a erudice právnické. Erudice autorova není právě značná. V první části jaksi přípravně autor pokouší se podati výklad ustanovení o depositu, zástavě jmění a smlouvě komisní. Výklad o smlouvě schovací je ne dosti přesná parafraze Scheyovy monografie o smlouvě schovací, ve druhé řídí se Tilschem, ve třetí Grünhutem. Není konečně závady, když autor vybere si tak znamenité vzory, závada je však v tom, že autor vůči nim je úplně nekritický. Tak na př. konstrukci Scheyovu o vindikaci kvantity přijímá jako samozřejmou, ačkoliv praxe Scheye nesledovala a doktrína také ne a pokud je mi osobně známo, netral ani Schey na této konstrukci kterou konečně i ve své monografii podával s dosti velkou rezervou a výhradou. Jinak je menších nedorozumění řada: na př. na str. 23, p. 2 obsahuje výklady o omylu, které svědčí o tom, že autorovi ušel smysl ustanovení našeho práva o omylu smluvním; z výkladů na str. 26 plyne, že autor nerozeznává t. zv. „res“ u reálných kontraktů a tradici ve smyslu § 426 obč. zák., na následující straně přehlíží, že depositní listina může být také listinou dispositivní, autor zde četl povrchně Scheye str. 321; zdá se, že autorovi není jasno, co je listina dispositivní (srov. str. 71), na str. 35 nemá vyjasněn poměr substituta a zřizence, rozsah ustanovení § 1313 a) a ustanovení § 1315; mluvě o impensích (str. 38), mylně reprodukuje velmi krásné výklady Scheyovy (str. 327); při ukončení poměru nerozeznává ani plnění, ani prodlení, ani náhradu škody, najež zaměňuje moram creditoris a debitoris, reprodukuje Scheye, ale přehlíží, že tento na str. 316 n. vše správně rozlišuje. Podobně vadných míst je řada. Vezmeme-li k tomu ještě v počet, že autoru není známa česká literatura a že z české literatury právnické použil vlastně jen Ottův Naučný slovník, nemůžeme za to míti, že autor se nalézá na výši svého úkolu.

V další části vykládá o movité zástavě, řídí se známým habilitačním spísem Tilschovým. Tilschovy názory o možnosti neformální úmluvy, podle níž mohl by věřitel mimosoudně realizovati zástavu, jsou dosti ojedinelé, ale autor je přijímá jako obecně panující. Jinak je též mnohé, s čím stěží čtenář může souhlasiti; některé výklady dlužno připsati na vrub nepřesné stylisace, která však očividně pramení v tom, že autor není úplně pánem materie (viz na př. na str. 57 o budoucích a naturálních pohledávkách). Tvrzení, že zástavní právo nepravidelné není institucí plátného práva (str. 95) je překvapující, autor chtěl snad říci, že takový druh zástavního práva není v obč. zák. zvláště upraven, ale snad nechtěl tvrditi, že takové zástavní právo není vůbec přípustné.

Následující kapitola je věnována výkladům o smlouvě komisionářské, čili jak pravi autor „O smlouvě obstaravatelské“. Autor sleduje zde monografii Grünhutovu a komentář Staub-Piskův, velmi zajímavé otázky jeho tematiku se úzce dotýkající, které souvisejí s rozlukou měny, byly opomenuty, což konečně je věcí autorovou. Připomenouti jest, že komisionářská smlouva je species smlouvy zmocňovací a nikoliv smlouvy námezdní (str. 111), na str. 114 komplikuje si autor výklady tím, že nerozlišuje dělitelný a nedělitelný předmět mandátu, autoru uchází str. 116, že při sjednávání smlouvy platí subsidiární ustanovení občanského zák., ustanovení § 864 zůstává autorem vůbec nepošímnuto.

Výklady prvé části nejsou jednotné, což je důsledek toho, že autor nedostí kriticky následuje svých vzorů.

Ve druhém oddílu zabývá se autor velmi zevrubně předpisy depotního zákona. Kardinální chybou spisu je, že nemá vůbec nějaké přesné dispoice, tím dobrá stránka knihy staví se do pozadí a chyby knihy tím více vynikají. Autor zdělil druhý díl na dvě části: část všeobecnou (patrně mínil obecnou) a část zvláštní. V prvé části pojednává správně nejprve o místních a časových mezích zákona, pak o subjektech a objektech těchto ustanovení a přechází asi nechtě k jednotlivým povinnostem smluvním, nechtě proto, poněvadž o nich chce jednat v části druhé a také tam o nich pojednává. Z toho je viděti, že autor neměl žádného pevného plánu, není to systematický výklad, leč rapsodie episod. A přece právě depotní zákon zasluhuje systematického výkladu jak individuálně, tak i k obecnému právu občanskému a obchodnímu. Autor se sice o to pokusil, leč úkol byl nad jeho síly. Práce tato čeká teprve svého dovršení. Není však druhý díl bez ceny. Autor měl předem po ruce velký materiál a ten zužitkoval ve své knize, dále deskriptivní rozbor jednotlivých ustanovení je slušné úrovně, ale kde jde o kritický rozbor, tam síly autorovy selhávají.

S jednou otázkou musím se však zabývatí poněkud zevrubněji. Jde o vindicatio quantitatis, kterou autor přejal od Scheya a při redakci zákona hleděl prosaditi o ustanoveních tohoto zákona. Je otázka, zda se mu to podařilo. V tom směru musíme se přidržeti výkladů autorových a pokusím se postupovati způsobem kritiky immanentní, ačkoliv tato klade na všechny zúčastněné osoby (autora, kritika, čtenáře) mnohem větší úlohu než kritika transcendentní, ale otázka je tou měrou vážná, že zasluhuje tuto námahu. Jde zde o § 27 autorova spisu. Autor vykládá § 5 II dep. zák. správně rozlišuje konstitutivní a deklaratorní povahu zápisu do depotní knihy, jasněji mohli bychom říci, že v tomto případě dokazuje se, že vlastnictví přešlo, kdežto v onom zápis je skutečností, která podmiňuje převod. Tento druhý způsob autor charakterisuje poněkud nepřesně (str. 248), že převod vlastnictví se uskutečňuje „mocí zákona, tudíž bez ohledu na to, zda bankéř, prováděje zápis, chtěl či nechtěl tímto činem převésti vlastnictví papírů na příkazatele“. Zkoumáme-li blíže, shledáme, že převod vlastnictví se uskutečňuje, je-li zde závazku (aspoň domnělého) ku převodu, který se zápisem splňuje; není-li vůle bankéřovy plniti závazek ku převodu vlastnictví, není zde ani převodu vlastnictví. Zapiše-li bankéř omylem do knihy depotní pro komitenta cenné papíry, může tyto papíry zase odepsati, aniž z toho pro komitenta povstanou nějaké nároky, neboť jde zde o čistě interní věc bankéřovu, což konečně autor na str. 252 v jiné spojitosti doznává. Bankéř musí mít papíry v držení a jen tehdy provádí se zápisem převod vlastnictví, t. j. zápisem prohlašuje bankéř svoji vůli držeti papíry pro komitenta jako vlastníka, což autor uvádí na str. 254, 256, 257, ale toto odporuje tvrzení autorovu na str. 248. Z toho je tedy patrné, že autorovy konstrukce jsou hodně nejisté. Na tomto ustanovení buduje autor své spoluvlastnictví co do množství. Vedle toho pícházejí v úvahu ustanovení § 7 I a § 12 IV dep. zák. Ustanovení § 7 II odpovídá celkem ustanovení § 5 II, důležité je ustanovení § 12 IV. Při hromadné úschově jde o „spoluvlastnictví, jež zahrnuje po stránce objektivní od vlastních zásob bankéřových odděleně uložené cenné papíry téhož druhu (§ 5 II)“ (str. 256) a „po stránce subjektivní osoby, pro něž svrchu dotčené papíry téhož druhu jsou zapsány“ (str. 257). „Spoluvlastnictví je spoluvlastnictvím podle množství výjimečně podle podílů či zlomků.“ Tolik

autor. Prve, než budeme ho sledovati dále, prosíme čtenáře, aby si uvědomil, že vlastnictví není nic jiného než aktivní legitimace k žalobě vlastnické, kterou může podati vlastník proti komukoliv na vydání věci zadržované (§ 369) a věc musí býti popsána takovými znaky, jimiž se liší ode všech podobných věcí (§§ 370, 371). Na těchto ustanoveních občanského zákoníka nezměnil depotní zákon nic a proto musíme pojímati slovo vlastnictví ve významu občanského práva. Autor vykládá dále: „Osoba, pro kterou zápis byl proveden, nabyvá vlastnictví souhrnně uschovaných cenných papírů téhož druhu v množství pro ně zapsaném.“ „Maje postavení vlastníka, může každý ze spoluoprávněných nastupovati na bankéře vlastnickou žalobou na vydání příslušného druhu a množství cenných papírů. . . V žalobě vlastnické o vydání papírů nemusí se cenné papíry individualisovati údajem čísel atp., jak toho § 370 obč. zák. žádá, nýbrž s ohledem na povahu vlastnictví podle množství stačí, prokáže-li se, jakého druhu a množství cenné papíry náležejí“ (str. 258). Autor vkládá zde do zákona něco, co v něm obsaženo není. Autoru jde zřejmě o to, aby ukladatele legitimoval k žalobě excisní, ale k této legitimaci nepotřebuje této barokní konstrukce, která je ostatně dosti odlišná od konstrukce Scheyovy. Vindikovati může ukladatel jen individuem; individuem je i množství určitě, určitá zásoba, může tedy ukladatel vindikovati jen celou zásobu, ale k tomu není oprávněn, neboť nemá zmocnění spoluvlastníků, tak tedy depotní zákon t to velmi zajímavou otázku nerozřešil a soudce bude musiti sáhnouti k § 7 obč. zák., aby nedostatek nahradil a bude musiti rozhodnouti, že „podle povahy věci“ je každého deponenta považovati za zmocněného k podání excisní žaloby. Tím také můžeme zachrániti v plném rozsahu ustanovení § 12 IV. Je-li tomu tak, mám značné pochybnosti o vhodnosti ustanovení § 5 II, § 7 II, § 12 IV, totiž stejného účelu mohlo se dosáhnouti jednodušším ustanovením. Autor, jako původce této knihy, i jako redaktor depotního zákona, stal se zde obětí t. zv. pojmové judisprudence, která vycházela s t. zv. právních institutů, pojmu to syntreticky vytvořených bez kritické analýsy.

Na konec přece projevil bych malou poznámku. Není sice mým způsobem trvati na filologickém purismu, ale na knize takového rázu můžeme žádati, aby nebyla psána vulgárním způsobem mluvy bursovních komisionářů.

Celkový úsudek? Mnohý dobrý prostřeh ztrácí se v chaosu nesystematického výkladu, čtvrtina rozsahu knihy byla by úplně stačila a ekonomie tato byla by nutila autora ke koncisejšímu podání, což by bylo velmi na prospěch knihy. Věřím, že autoru dala tato kniha mnoho práce, neboť zřejmě v ní síly své přepjal. Vzdor těmto vadám nelze knihu zcela zavrhnouti, je a bude dobrou pomůckou k výkladu depotního zákona, ale čtenáři musíme raditi k opatrné a kritické četbě.

Sedláček

G. Udny Yule: Úvod do teorie statistiky. Díle 7. opraveného vydání z r. 1924 přeložili Ph. dr. Vladimír Novák a JUDr. Josef Mráz. Redigoval dr. J. Mráz, Praha, 1926. Nákladem Státního úřadu statistického. V komisi knihkupectví Bursík a Kohout v Praze. Tiskem „Politiky“. Stran XXXII a 489. S podobiznou autorovou. Cena 80 Kč.

Původní české práce, obírající se soustavně teorií statistiky, máme dvě. Vyšly již r. 1920 skoro současně. Prvá kniha univ. prof. dra Dobroslava Krejčího „Základy statistiky, zvláště pro zemědělce a družstevníky“, vyšla r. 1923 již ve 2. rozšířeném vydání (224 stránek), druhá kniha jest od prof. techniky Josefa Beneše „O statistice a její teorii, o vědách a zájmech, s nimiž souvisí (s hlediska všeobecného a pojistného)“. Obě práce jsou velmi záslužné, ale mají jiné cíle, než podávati podrobná poučení o moderních metodách statistických, které byly na počátku tohoto století zahájeny Pearsonskou čili anglickou školou statistickou.

Není proto divu, že se již od r. 1923 vyskytovaly ve Státním úřadě statistickém návrhy, aby byl opatřen překlad nějaké vynikající učebnice statistické tohoto směru. Zásluhou předsedy úřadu, prof. dra Fr. Weyra, došel podnět uskutečnění. Výsledek ankety mezi československými statistiky a národohospodáři rozhodl pro Yulovu knihu „Introduction to the Theory of Statistics“, která v anglickém originále vyšla r. 1924 již v 7. vydání

(1. vyd. vyšlo r. 1910). Překlad, počatý ještě r. 1924, dokončen r. 1925 a kniha dotištěna r. 1926.

Dílo Yuleovo jest vedle Bowleyových „Elements of Statistics“ směrodatným teoretickým dílem statistiky anglické a spolu s pracemi Pearsonovy školy světem nových obzorů ve statistice, zvláště ve statistické analýsě. Je to výklad melod pro rozbor statistických dat a jich zpracování ve statistické tabulky. Proto nevykládá tu Yule běžnou prováděcí praxi statistickou, o základních statistických pojmech zmiňuje se jen stručně nebo je přímo předpokládá, historii statistiky věnuje jen povšechný a krátký úvod a také o mnohých jiných věcech zmiňuje se jen mimochodem. Zato však význam jeho knihy záleží v tom, že výsledky moderní anglické školy statistické v nesčetných různých pojednáních roztroušené dovedl prvý soustavně uspořádati, jasně vyložit, a to jen s takovým nezbytným aparátem matematickým, který předpokládá pouze znalosti ze střední školy. Kniha je rozdělena na tři části, jež však nejsou nijak organicky spjaty. Ustřední problém jich bylo by snad možno vyjádřiti tak, že se tu mají vědeckému badateli podati prostředky a způsob, jak možno ze statistických dat usuzovati o příčinných souvislostech mezi zjevny na základě vztahů mezi jejich znaky, a za jakých podmínek a jak dalece je možno z výsledků pouhého, částečného šetření, nevyčerpávajícího celý hromadný zjev, vyvozovati poznatky platné pro celý zjev. Hledání a výklad vztahů mezi znaky je však různý dle povahy znaků a proto také Yule liší teorii znaků kvalitativních (I. část), pojednává zde o asociaci a kontingenci, a teorii znaků kvantitativních (II. část), pojednává zde obšírně o korelaci, při čemž ovšem předcházejí výklady o třídění znaků kvalitativních, jehož výsledkem je t. zv. rozložení četností a výklady o charakteristikách rozložení četností (střední hodnoty, rozptyl, tvar rozložení četností). Třetí část knihy je celkem pro sebe. Je to vlastně aplikace počtu pravděpodobnosti na statistiku. Yule tu mluví o teorii t. zv. prostého výběru (simple sampling), jiní anglosasští statistikové říkají „náhodný výběr“ (random sampling). V naší praktické a vůbec v kontinentální statistice mluví se v tomto případě o t. zv. representační metodě. Běží tu o stanovení mezí, ve kterých je možno výsledky nějakého neúplného, částečného šetření, čili pouhého náhodného výběru z nějakého statistického souboru aplikovati na tento celý soubor.

Charakteristickým rysem knihy je stručnost. Není to kniha pro čtení, nýbrž pro vážné, hluboké studium. Kniha Yuleova je rázu matematického, ale není t. zv. matematickou statistikou. Výklady až na dodatky pohybují se vesměs na poli elementární matematiky. Ale překladatelé pokusili se připojenými poznámkami matematické části knihy přiblížiti i čtenáři matematicky méně obratnému. Praktické osvojení si obsahu jednotlivých kapitol mají usnadniti také připojené úlohy. Řešení těchto úloh podali překladatelé opět se zřetelem ke čtenáři obšírněji než v originálu. Velkou předností knihy je soustavně uspořádaná celá literatura anglosaská. Neanglosaskou literaturu nalezne čtenář ve zvláštním dodatku, připojeném překladateli. Životopisu a práci Yuleově a anglické škole statistické je v úvodě věnována zvláštní stať. Pozorný čtenář Yuleovy knihy bude nesporně odměněn tím, že se mu otevrou obzory nové a zajímavé, a shledá, že práce, kterou věnoval studiu knihy, nebyla marná.

Doc. dr. Josef Mráz.

Dr. Frant. V á ž n ý, II. prezident Nejvyššího soudu: „**O ústrojí a příslušnosti soudů** s dodatky o jazykovém právu a o nápravě výroků úřadů správních, o nárocích soukromoprávních pořadem práva“ (Knihovna čs. akademického spolku „Právník“ v Brně, sv. VIII), Brno, 1926, 301 str. Redakce poukazuje zatím jen krátce na tento nový literární zjev. Podle příliš skromných slov autorových v předmluvě jde jen o nástin jedné části přednášek, kterou spisovatel předkládá svému posluchačstvu. Nelze však pochybovati, že kniha bude mítí mnohem širší význam než jest okruh akademických zájmů. Neboť praktikové nedají si zajisté ujíti příležitost seznati výklady, sloužící našeho právníka. Českému písemnictví právníckému je pak přáti, aby se dočkalo brzkého pokračování spisu Vážného, který ve své práci jde po stopách svého učitele Emila Otta, jemuž věnoval v předmluvě pietní vzpomínku. W.

Dr. Ervin Hexner: **Zvykové právo v Československé republice.** 1926, 24 str. (Zvl. otisk z Pravného Obzoru roč. IX.). Autor zabývá se ve své práci na základě normativní teorie problémem zvykového práva vůbec a podle československého právního řádu zvlášť.

Elisabeth F. Read: **Mezinárodní právo a mezinárodní vztahy.** Praha, Nakl. Orbis, 1926, 161 str. Úvodem a poznámkami opatřil Dr. Emil Dufek, přeložil Dr. O. Butter.

Václav Dresler: **Polsko a Evropa.** Praha, Nakl. Orbis, 1926, 50 str. (Knihovny Zahraniční politiky, č. 2.)

Mezinárodní organizace práce a sociální pojištění. (Se svolením mezinár. úřadu práce z franštiny přeložil Dr. Josef Skoch.) Praha, 1926, 45 str.

Dr. Jaroslav Janko: **O nezaměstnanosti v Československu.** Statistická studie, Praha, 1926, 109 str.

Dr. Josef Zelinka: **Zákony upravující právní poměry vlastnických domů a nájemníků.** Nákladem vlastním, 304 str. Cena 32 Kč. Vydání 1926.

Prof. Dr. Frant. Čáda: **Československá literatura právnická a státovědecká, vydaná od počátku republiky v letech 1918—1925.** (Soupis knižní literatury a důležitých článků právnických a státovědeckých s doplňky za rok 1926.) Praha, 1926. Nakl. Bursík a Kohout, 254 str.

Soupis Čádův je v několika směrech prací velice záslužnou. Uspoří především tomu, kdo hledá odbornou literaturu pro vlastní literární práci, mnoho zbytečných obtíží. Dále skýtá soupis velice poučný celkový přehled o písemnictví československém v oboru právnickém a státovědeckém (národohospodářském, statistickém atd.) a má tedy — mimo jiné — i význam přímo statistický.

Konečně informuje o intenzitě literární plodnosti jednotlivých autorů, k čemuž slouží abecední rejstřík autorů na konci soupisu, jenž rozvržen jest podle materiál. Vřele přejeme si, aby z Čádova soupisu stala se publikace periodická, vycházející pravidelně v určitých obdobích.

Rozumí se, že podobná publikace nenúže býti bez mezer. Jsme však přesvědčeni, že v ní obsaženy jsou všechny jen poněkud důležitější práce. Pokud jde o články časopisecké, musel se autor přirozeně omezit na exerpování odborných časopisů (které na str. 5 ostatně souborně uvádí). Omezení to lze schvalovati, poněvadž možno očekávati, že spisovatel, který svému pojednání přikládá jen poněkud větší význam, postará se o to, aby vyšlo v časopise odborném.

F. W.

Dr. Maciej Starzewski: **Konstytucja republiki czechoslowackiej,** Krakov, 1926, 182 str. Je potěšitelným zjevem, že polská odborná literatura má nyní poměrně dosti obsáhlé soustavné dílo o československé ústavě. Autor všiml si, jak z bibliografie na str. 178—182 sestavené vyplývá, velmi bedlivě domácího (československého) písemnictví. Jeho celkový úsudek o naší ústavě je příznivý.

Probirajíce se knihou Starzewského, maně klademe si otázku, zda bylo by u nás možno (a to hospodářsky!) vydati přibližně stejně obsáhlý spis o nějaké cizí ústavě? Myslím, že nikoliv. Vždyť u nás nevycházel by bez státní subvence ani jediný odborný právnický časopis a knihy, které je možno vydati bez takové subvence, možno sečísti velmi snadno, byť by i pojednávaly o neaktuálnějších thematech našeho vlastního právního řádu. Je dobře občas si uvědomit tuto truchlivou skutečnost, abychom neprováděli zbytečně pštroši politiku, domnívajíce se, že jsme snad národem s bůhví jak vypjatými vědeckými, literárními a uměleckými potřebami.

W.

Dr. Jan Löwenbach: **Právo nakladatelské,** Praha, 1926. Nakl. Fr. Borový, 65 str. Cena 10 Kč. Spisek jeví se jako druhý vydání autorovy knížky: Autor a nakladatel (1921), který vydán byl před nyní platným záko-

nem o smlouvě nakladatelské ze dne 11. května 1923, č. 106. Kromě rozboru obsahu tohoto zákona obsahuje historický přehled (str. 7—17) a text zákona W.

Adolf Turner a Dr. Alex. Asztély: Súkromnoprávne zákony uhorskej platné na Slovensku a v Podkarpatskej Rusi. Bratislava, 1926, 398 str. Účelem sbírky jest poskytnouti právnickům našim souborně slovenský text nejdůležitějších norem soukromoprávních (právo rodinné, dědické, věcné atd.).

Prof. dr. Václav Hora: Civilní řád soudní a jurisdikční norma s dodatky. (Komentované zákony čs. republiky, vydává „Čs. Kompas“, svazek IV.). Praha, 1927, 1161 str. 120 Kč. Proti prvnímu rozebranému vydání bylo toto druhé rozšířeno o řadu důležitých předpisů, jako na př. státní smlouvy o právní pomoci, jazykové předpisy, odkazy na příslušná ustanovení procesní platná na Slovensku a v Podk. Rusi. Konečně zpracována jest v novém vydání veškerá judikatura až do roku 1925, resp. 1926. Přátí novému vydání stejný úspěch jako prvnímu jest zbytečné, poněvadž je jistý. W.

Spolková zpráva.

Ve dnech 11. a 12. prosince 1926 byl zájezd Právnické jednoty na Slovensku do Brna. — Zájezdu se zúčastnilo 24 osob, z nichž bylo 19 členů oné jednoty a 5 dám. Kromě nich přijelo z Uh. Hradiště 7 pánů a 1 dáma, z Olomouce 4 pánové a z Mor. Ostravy 1 pán jakožto zástupce Právnické jednoty Ostravska a Těšínska.

Hosté z Bratislavy a Uh. Hradiště byli uvítáni na nádraží starostou města Brna p. J. Tomešem, načež byli ubytováni v hotelu „Slavia“.

O 19. hodině přijal hosty v rektorátní budově Masar. university rektor této university prof. Dr. Navrátil, načež byla v aule rektorátní budovy přednáška univ. prof. Dra. K. Laštovky z Bratislavy na thema: Reforma správního řízení.

Schůzi zahájil starosta naší jednoty Dr. František Vážný, uvítav hosty a vytknuv význam zájezdu Právnické jednoty na Slovensku do Brna. Týž ukončil schůzi doslovem.

Při přednášce bylo přítomno asi 90 pánů a 2 dámy.

O 20½ hod. byla ve velkém sále Besedního domu společná večeře, při níž bylo přítomno asi 180 účastníků.

Krátké proslovy s připitky pronesli pp.: pres. Dr. Vážný, Dr. Fajnor, předseda to Právnické jednoty na Slovensku, rektor prof. Navrátil, prof. Laštovka, Dr. Bulín, Dr. Javůrek a starosta města Tomeš.

V neděli dne 12. prosince prohlédli si hosté radnici města Brna, kde je opět přivítal starosta města p. Tomeš. Na to byla prohlídka městského musea ve starém zemském domě na Dominikánském náměstí. Potom prohlédli si hosté město Brno v nejbližším okolí, při čemž bylo použito aut.

Na to asi 50 osob bylo pozváno panem Drem Hynkem Bulínem, advokátem v Brně a jeho chotí do jejich vily k dopolední přesnídávce. Hosté byli bohatě pohoštěni a o 14. hodině vilu Dra Bulína opustili. Tím byl zájezd ukončen.

Naše jednota obdržela od Právnické jednoty na Slovensku dopis ze dne 28. prosince 1926 tohoto znění:

„Slovutní pánové!

Právnická jednota na Slovensku v Bratislavě ve své výborové schůzi, konané dne 23. prosince 1926, jednomyslně zápisničně projevila váženě jednotě a slovutnému jejímu předsednictvu svůj nejsrdčejší dík za sesterskou spolkovou pozornost, vzácnou společenskou a pohostinskou poctu, prokázanou jejím členům při návštěvě tamní sesterské jednoty dne 11. a 12. prosince 1926.